

Text: JORDI BADIA

Informe sobre els informes

Una de les eines principals per a la protecció del medi ambient és la qualificació del sòl i el control urbanístic. Però malgrat la transcendència ambiental del que es pot fer o no en un espai, són els Ajuntaments i el departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat qui decideixen. Això sí, amb informes previs de medi ambient i sovint també amb casos de corrupció flagrant (Marbella, Correa,...) i amb revessos jurídics de tribunals i fins i tot del Parlament Europeu (informe Auken). La tramitació d'una modificació dels usos admesos al sòl passa per la redacció d'un projecte que inclou un informe de sostenibilitat ambiental (ISA), l'aprovació inicial de l'Ajuntament i l'aprovació definitiva per una Comissió d'Urbanisme del departament, que, en el cas del Bages, recau en la recent constituïda Comissió Territorial d'Urbanisme de la Catalunya Central.

En tot plegat, la idoneïtat ambiental dels usos del sòl es dirimeix al preceptiu informe de sostenibilitat ambiental. Darrerament n'he consultat un parell. L'un tracta un tema d'importància ambiental mínima, la ubicació del nou institut a Castellbell i el Vilar, l'altre un d'importància màxima per mig Catalunya, el nou Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM) de Sallent.

L'ISA per la modificació puntual de normes subsidiàries a la zona del camí del Genovès, a Castellbell i el Vilar, per permetre-hi la construcció d'un institut, conté pàgines i pàgines insulses, signades per Masdeu Enginyers SL, que només d'esquiltada i amb molta bona voluntat podrien tenir alguna relació amb el coneixement de la natura del lloc o amb el previsible impacte que l'institut ocasionaria. Entremig de la monotonia burocràtica, un parell de pàgines canvien el to, són llegibles, tracten de la natura del lloc i fins i tot

em resulten familiars. Aquestes pàgines són copiades de la *Guia d'espais d'interès natural del Bages*, publicada per la ICHN i en part penjada a Internet pel Consell Comarcal del Bages, cosa que fa més fàcil encara el *copy-paste* parasitari.

En general, no espereu trobar res de nou als centenars de pàgines d'un ISA. Els seus suposats redactors són usuaris avesats de la tècnica del *copy-paste*. Si contenen alguna dada, aquesta és manllevada d'algun estudi local. La parafernàlia del formalisme n'amaga l'habitual absència de continguts propis. Qui encarrega l'informe, qui n'omple pàgines i qui l'aprova, tots viuen instal·lats en una còmoda mediocritat a compte dels diners públics. Entre administradors i adjudicatari dels informes s'estableix una xarxa tàcita de complicitat en la incompetència. Si un d'aquests beneficiaris n'aïregés les misèries, automàticament en quedaria exclòs. Si una al·legació a un expedient argumenta raons, potser obtindrà resposta de l'administració corresponent; si demostra errors o incompetències, no. La *Cosa Nostra* es regeix per la llei de l'omertà.

Però anem a Sallent, on el POUM i el seu ISA redactat per Lavola Serveis per a la Sostenibilitat –la major oficina del sector d'informes ambientals a Catalunya– són transcen-

cents, ja que Sallent, a causa de la mineria de potassa, pateix la subsidència del terreny i els runams salins de la Botjosa i del Cogulló.

El runam del Cogulló és l'abocador més gran de Catalunya (uns 45 milions de tones), el que creix més ràpid (uns 2 MT/any) i l'empresa minera Iberpotash encara pretén ampliar-lo més en superfície. El runam del Cogulló té una llicència d'activitats concedida l'any 1978 per l'Ajuntament de Sallent, basada en un projecte que es comprometia a la restauració i revegetació. Aquest projecte es fonamentava en un estudi geològic que, després d'una exposició descriptiva excel·lent de la geologia del lloc, decidia amb falsedat manifesta que ni la presència de roques calcàries ni la de la falla del Guix eren cap impediment per instal·lar el runam i que el lloc era totalment impermeable. El fet és que la salmorra del runam del Cogulló circula subterràniament sobretot per les capes de calcària que la pròpia salmorra contribueix a fragmentar i pel pla de falla del Guix. La salmorra del Cogulló reapareix com a mínim a les rieres de Soldevila, de Riudor i

de Bellver; a les fonts del Pitoi, de l'Illa i del Borinot; a la riba dreta del Llobregat al tram urbà de Sallent inutilitzant els pous del Traval que abastien el municipi i als talls de la falla del Guix oberts per la via dels FGC i pel riu Llobregat a la Botjosa. El Llobregat, en la seva travessa de Sallent, incrementa els clorurs de 50 mg Cl/L a uns 250-500 mg Cl/L, depenent del cabal. Consulteu www.lasequia.org/montsalat per a més dades i imatges. Un document de l'Agència Catalana de l'Aigua, distribuït per Gabriel Borràs a l'estrena del documental *La Sal de la Mort*, el dia 27.03.09, al Kursaal, llista les seves inversions recents per minimitzar l'impacte de la salinitat a la conca del Llobregat i les quantifica en 277 M€.

Però l'autorització que el runam del

Cogulló no ha tingut mai és una certificació de compatibilitat urbanística definitiva. Per tant, l'abocament de residus salins al runam del Cogulló, a més de ser ambientalment perniciosos, és urbanísticament il·legal. Ara, el nou POUM de Sallent, en comptes de refermar-se a fer complir la legalitat i ser un instrument al servei general, pretén *adaptar* la qualificació urbanística de la superfície que ocupa actualment el runam del Cogulló, més una àrea d'ampliació, a l'ús per l'abocament de residus salins al servei particular d'Iberpotash.

L'apartat núm. 2 de l'ISA de Sallent, titulat de manera confusa com «*requeriments ambientals significatius*» i que ocupa entre les pàg. 15 i 170, fa la diagnosi ambiental del terme municipal. El seu sots-apartat 2.1.1.3 *Hidrologia* hauria de ser clau; en realitat és deplorable. No dona cap informació de les rieres, pous i fonts de Sallent salinitzats, alguns dels quals recentment. Només es fixa en l'aigua del Llobregat. A la pàg. 22, les taules 2 i 3 (vegeu requadre) presenten unes miserables dades analítiques de l'aigua del Llobregat, obtingudes de l'Agència Catalana de l'Aigua entre els anys 2002 i 2006, respectivament al Pont de Vilomara i a Balsareny, és a dir, després i abans de Sallent. Enlloc l'ISA esmenta perquè escull aquests paràmetres analí-

«Qui encarrega l'informe, qui n'omple pàgines i qui l'aprova viuen instal·lats en una còmoda mediocritat a compte dels diners públics»



Vista del barri de l'Estació de Sallent que s'abandona per la subsidència del terreny minat, de les instal·lacions mineres, del runam salí de la Botjosa i, darrera la muntanya, emergeix el gegantí runam salí del Cogulló. És la mineria de potassa qui ordena l'urbanisme de Sallent, no pas estudis, informes, criteris ni autoritats. El riu Llobregat –que veiem en primer terme– en rep les conseqüències en forma de salinització de l'aigua.

tics i no uns altres, ni la seva significació. D'aquest paràmetres només té una mica d'interès la conductivitat. El que interessa de debò al pas del Llobregat per Sallent és l'aportació de clorur, bromur, sodi i potassi, valors tots ells lligats amb la mineria de potassa i dels quals l'ISA no en té notícia. També podem preguntar-nos perquè les dades arriben al 2006, quan l'ISA es presenta a final del 2008. I, molt especialment, ens hem de preguntar perquè les dades del 2003 al 2006 es repeteixen, decimals inclosos, a les dues estacions de mostratge. L'explicació és ben clara: el *copy-paste* ha estat mal dirigit. Les dades entre el 2003 i el 2006 de la taula 2 que s'atribueixen al Pont de Vilomara en realitat han de correspondre a Balsareny. Aquest error tan barroer s'arrossega després a un seguit de gràfiques que no expressen res i finalment justifica la conclusió que el Llobregat no canvia entre Balsareny i el Pont de Vilomara. En un treball escolar de bàsica, aquest error garrafal es pagaria amb un suspens rotund. En un informe de Sostenibilitat Ambiental, l'error barroer s'ignora, l'Ajuntament de Sallent l'aprova solemnement i el presenta sense rubor a exposició pública. És la germandat dels incompetents.

Malgrat tractar-se d'un informe per als usos del sòl, l'ISA tampoc no s'adona que a Sallent hi ha sòls salinitzats, i que cada dia són més extensos. El pla limitat entre la Botjosa, el Llobregat i el torrent de Mas les Coves pateix en major o menor grau salinització del sòl. També està salinitzat el fons de la vall de Soldevila i els torrents que baixen del Cogulló. En conseqüència, l'ISA tampoc no pot tenir en compte les limitacions que la salinització del sòl ocasiona a l'ús agrícola.

Vist que l'ISA de Sallent no analitza per res la salinització de les aigües –malgrat que en paraules de Gabriel Borràs, director de planificació de l'ACA, la salinització del Llobregat és el problema de gestió d'aigües més greu de Catalunya– ni dels sòls del municipi, i que conté errors com per fer envermellar al més desvergonyit, no hi ha altra opció que rebutjar-lo de ple i encomanar-lo de nou. Vist també que el POUM de Sallent pretén premiar l'infractor ator-

gant una qualificació urbanística a mida al runam del Cogulló com a fet consumat, cal revoltar-se i recordar als administradors el seu deure de servir l'interès general i fer complir les lleis. Si fa 30 anys l'abocament de residus salins en terrenys forestals del Cogulló ja no era urbanísticament adequat, molt menys es pot acceptar ara quan veiem la salmorra vessar per tot arreu i sabem quant ens costa a tots posar-hi pedaços.

Després del mal paper jugat per l'Ajuntament de Sallent amb l'aprovació inicial del POUM, ara la pilota és a la teulada de la Comissió Territorial d'Urbanisme de la Catalunya Central. Veurem si la Comissió s'alinea al costat de la incompetència, de la complicitat en el major despropòsit ambiental de Catalunya i de l'omertà o bé, ¡esperem-ho!, s'alinea al costat del rigor, del servei general al país i de la transparència. N'estarem al cas. De la seva decisió en depèn que la salinització segueixi afectant el riu Llobregat i l'abastament a la població fins al proper mil·lenni. En bona mesura en depèn també la credibilitat de l'administració pública a Catalunya. ■

Taula 2.- Qualitat de les aigües superficials del Llobregat a l'estació de control del Pont de Vilomara [aigües avies]

	Unitats	2002	2003	2004	2005	2006
Conductivitat a 20° (L)*	µS/cm	1244,00	514,42	543,00	567,17	565,10
Mat. Suspensió	mg/l	39,55	22,63	9,68	17,55	53,25
Oxigen dissolt (L)*	mg/l O ₂	9,91	10,01	9,47	9,31	9,44
Oxigen saturat (L)*	%	91,00	110,78	103,30	103,47	101,09
pH (L)*	u. pH	8,00	8,23	8,18	8,21	8,16
Duresa total	mg/l CaCO ₃	-	308,56	302,93	337,78	287,24

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient i Habitatge. Agència Catalana de l'Aigua. (L)*: dades obtingudes al laboratori

Taula 3.- Qualitat de les aigües superficials del Llobregat a l'estació de control de Balsareny [aigües avies]

	Unitats	2002	2003	2004	2005	2006
Conductivitat a 20° (L)*	µS/cm	565,92	514,42	543,00	567,17	565,10
Mat. Suspensió	mg/l	23,36	22,63	9,68	17,55	53,25
Oxigen dissolt (L)*	mg/l O ₂	10,42	10,01	9,47	9,31	9,44
Oxigen saturat (L)*	%	96,34	110,78	103,30	103,47	101,09
pH (L)*	u. pH	8	8,23	8,18	8,21	8,16
Duresa total	mg/l CaCO ₃	-	308,56	302,93	337,78	287,24

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient i Habitatge. Agència Catalana de l'Aigua. (L)*: dades obtingudes al laboratori